

J E L E N K Ö R.

43. szám.

Pest szerda május 28dikán.

1834.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (orsz. ülések máj. 22ikeig; erdélyi orsz. követek; Szutsits Pál †; kir. kam. tud.; tisztváltások a' cs. kir. hadseregnél). Anglia (szabó-diván; irlandi tized-vita máj. 6-9ikig; O'Connell békül 's a' t.). Németország. Franciaország (párisi egyveleg történetek; vélemények a' kormány viselete ellen; nyilvános oktatás fölötti vita, 's Garnier-Pagés beszéd töredékei). Russzia (a' czári trónörökös esküje). Spanyolország (gen. lástüredelem). Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Május 20ikán a' RRék, miután a' közelebbi kerületekben jóváhagyott két újabb üzenet-javaslatot, orsz. ülésben is elfogadják 's a' fő RRhöz átküldék, elegy ülésre hívták meg a' fő RRhez által. Ebben az orsz. küldöttség elnökének (Keglevich Gábor gróf koronaörnek 's a' többi) hivatala miatt távollétében a' Pest és Buda közti dunai állandó hid ügyében megbízott választottság terjeszté elő munkálati jegyzőkönyvét, mely fölolvastván, 's a' RRnél a' két tábla elválta után szokott módon ujjlag kihirdettétvén, nyomtatás alá rendeltetett. Ezután a' fő RR. a' mondott két üzenetet vevén vitatás alá, azok iránt tett újabb kívánatokat, ismételt üzenetekben határozák a' RRhöz megküldetni, mely más nap meg is történt. Az elsőben, azaz sérelmi tárgyazatban, a' kérdéses kifejezés helyett e' kitélt javasolják: „donec id, quod veneranda legum auctoritas exposcit, observatum non fuerit;“ a' másokra, vagy is jan. 3iki kir. leírás tárgyira nézve, még némely csekély módosítás javasoljával, noha még más kihagyhatók is lettek volna, dolog-siettetés és kölcsönös egyezkedés tekintetéből, a' RR. hozzá járulását egész bizodalommal szölitják föl. — 22ikén a' törvényszéki rendezkedést folytatólag, elvégezvén RRink a' még hátra volt 22, 23, 24, és 25 czikkeket: a' bírósági parancsok, ügyvédek, törvényszünetek, és törvényszéki díjakról, és így a' juridicum ezen részén t. i. a' törvényszéki rendezkedésen egészen általesvén, azt még ez ülésből nyomban a' fő RRhöz átküldék.

Kolozsvár: Az erdélyi országgyűlésre követeknek választották: ns. Felső Fejér vármegye Maurér Mihályt 's Kis Ferenczet; Háromszék Bartha Károly Sepsi szék jegyzőjét 's Horváth Károlyt; Kolozs m.város báró Löwenthal Sámuel 's Topler Antalt; Megyes szék Krauss András székbirót 's Binder József tanácsnokot. Maros szék részéről a' már megválasztott követ báró Kemény Pál mellé, új választásnál fogva szavak többségével 2dik követté Tolnay János ur választott; —

az első választáskor Gál József és Tolnay urak egyenlő számennyiséget nyertek. Westelényi Miklós ur Közép-Szolnok vármegye és Udvarhely szék részéről történt választása közül, az utóbbit, a' székelyt, fogadá el. — Ferdinand főng. ő Magassága N.Szebenből 12ikén indult ki, 's Megyes, Segesvár és M. Vásárhelyen keresztül, hol mindenütt a' legélenkebb örvendet jeleivel fogadtatott, 14ikén estveli 9 órakor ismét Kolozsvárra tért vissza. Erd. Hir.

April 13ka mély gyászba ejté a' diakovári püspök-megyét, mert e' napon hunyt el szeretett fő pástora Szutsits Pál Mátyás diakovári püspök ur, 20 napig tartott súlyos betegsége után élének 68ik évében. A' bold. 1827-30ig sz. fejevári, 1830tól pedig diakovári püspök volt mind azon kitűnő tulajdonok 's érdemekkel diszeskedve, millyeket illy tisztkörnél méltán kívánhatni. Egy tudós egyházi értekezést hagyott kéziratban illy czim alatt: „Colocensis et Bácsiensis Ecclesiarum can. un. Metropolis, Strigoniensis Metropoleos semper soror, nunquam filia.“ Reménylhető, hogy a' kalocsai érseki megye, mellynek az üdvezült származéka 's munkás tagja volt egykor, e' kéziratot nem sokára közfényre juttatandja.

Gundhárt János erdélyi kir. kincstári concipista, ugyanott titoknokságra emeltetett. A' nagymélt. m. kir. udv. Kamara Hradekre kir. kam. architectussá Falke József a' kir. kam. építés-igazgatóság számvevő hivatala ingrossistáját; — továbbá a' pesti kir. 30adnál Wagner Jánosnak 30dosi helyettesé történt alkalmazásával a' bruki 30adnál megürült ellenőrségre Schnirer Aloiz eddig a' pozsonyi 30adnál volt 30adosi helyettesét nevezte ki. — Az alföldi bányakerületben Bisztrán a' kir. vas-hámori sáfárság, mellyel szabad lakás 's egyéb mellékleteken kívül eszt. rendes fizetésül 450 fr. járul, megürülvén, azt elnyerni ohajtók, kellőn készült folyamodásaikat legfeljebb 6 hét alatt nyujthatják be a' beszttercei kam. igazgatósághoz. (Kir. kam. tud.).

Tisztváltások a' cs. kir. hadseregnél: altábornagyságra léptek: gen. őrnagy Rivaira Lajos Lombard

diában a' rendőr-ezred fő ügyelője; gen. őrnagyságra: ezredes Edelsbacher Mátyás a' 12. sz. nádor-huszári ezrednél; Lebzelter József a' 60. Wasa hg. sereznél; Rohr János a' 62. sz. b. Waquant sereznél; Attems József gr. a' 3. sz. Fridrik szász hg. vasasereznél; Franz Antal ugyanott; Fridrik nassauai hg. Károly főhg. 51. sz. sereznél; Wrba László gr. I. Miklós csár 9. sz. huszár-ezr.; Flette Henrik, Vilmos németalföldi király 26. sz. sereznél; Hesz Henrik a' gen. tábornok-kárnál eddigi hivatalát megtartva; Appel Ker. báró ő. cs. kir. Főlsége gen. segéde; és Lamberg Fer. gr. Schwarzenberg hg. 2. sz. ulán ezrednél; — ezredesekké: alezredes Fels Lajos báró Hoch- és Deutschmeister 4. sz. sereznél; Wellington hg. 42. sz. sereznél; Simunich Boldizsár Lilienberg gr. 18. sz. sereznél gránátos osztály-parancsnok; Schwarzenberg Károly hg. Wellington hg. 42. sz. sereznél a' Deutschmeister sereznél; Innerhofer János Well. sereznél mint tanulmányok ügyelője a' német-újhegyi kat. akademiában; Lichnowsky Vilmos gr. Wasa hg. 60. sz. sereznél; és Szerellem Antal a' nádori 12. sz. huszár-ezrednél; — alezredesekké: őrnagy Cordon Ferencz b. Mayer b. 45. sz. sereznél mint Radecky gr. lovassági gen. szárny-segéde; Smidt Ferencz, Lilienberg gr. 18. sz. sereznél; Hirnschall József, Fülöp hessen-homburgi hg. 19. sz. sereznél; Lanotte Ferencz b. Langenau b. 49. sz. sereznél; Vohlhofer Károly Wasa hg. sereznél; Benkeő József a' 12. sz. nádori huszárezr.; Dietrich Antal d. Pedro 15. sz. sereznél mint professor a' német-újhegyi kat. akademiában; és Smidt Antal a' kat. szekerező-testnél; — őrnagyokká: kapitány Festetics Lajos gr. 5. sz. szardíniai kir. huszárezrednél, mint szárny-segéde Radecky gr. lovassági generálnak; Artis János nassauai hg. 29. sz. sereznél; Leon Vincze, Fülöp hessen-homb. hg. 19. sz. sereznél; Scharf Antal Wasa hg. 60. sz. sereznél; Bettini András a' szluini 4. sz. határnok sereznél; Stöck Ferencz a' 12. sz. nádor huszárezr.; Nordegg Károly b., Rothkirch gr. 19. sz. sereznél a' cs. 1. sz. sereznél; Gelich Antal, Söldenhofen 23. sz. sereznél Rothkirch gr. sereznél; Pöltinger József, Langenau b. 49. sz. sereznél Bentheim hg. 9. sz. sereznél; és Pergen Antal gr. Bentheim sereznél Langenau sereznél. Gall György b., Nugent gr. 30. sz. sereznél, alezredes helyparancsnokká lón Brodiban; Neugebauer Gáspár 1. sz. császár sereznél őrnagy a' megürült Bleuel grán. osztály parancsnokává; és Barosini József, 28. sz. Baillet de Latour gr. sereznél őrnagy a' megürült Simunich grán. osztály parancsnokává. Hoffer Mihály kapitány fő hajóhivatal-igazgató őrnagy ezimtet nyert. Ritter Ferencz őrnagy Badenben a' kat. fürdőház kormányzója, parancsnoka lón a' bécsi katona-rendőrségnek. Nyugalmasztattak: altábornagy Roszner József b.; gen. őrnagy Fichtl Ferencz gen. őrnagy magash nyugpénzzel 's különös toldalékkal; és Legedies József szinte nagyobb nyugpénzzel 's mindketten altábornagy ezimzetel; továbbá O-Donnel Móríc gr.; ezredes Weiskirch August az ing. testtől gen. őrnagy ezimzetel 's nyugpénzzel; alezredes Wappner Lőrincz az adv. haditanácsnál ezredes ezimzetel 's kül. toldalékkal, Häve József, Gollner b. 48. sz. sereznél, és Wraz-

feld József brodi helyparancsnok, ezredes ezimmet, őrnagy Buzássy Antal Benczur 34. sz. sereznél alezred. ezimmet; Bleuel Frigyes nassauai hg. 29. sz. sereznél, volt grán. osztály parancsnok kül. díjtoldalékkal; Piers Henrich Rothkirch sereznél, Reinhold Benno császár sereznél, és Gerstäcker Vinczel b. a' bécsi kat. rendőrség parancsnoka; kapitány Eibel Miklós a' 3ik patt. ezredtől, és Bauer Gáspár, István főhg. 58. sereznél, őrnagy ezim 's nyugpénzzel; Tobias József Rainer főhg. 11. sz. sereznél, Diemar József b., Fleischer b. 35. sz. sereznél, Hreglianovich Vincze a' szluini 4. sz. határnok sereznél, és Gerzabeek Adolf a' Galicziában volt kat. határ-örvonaltul, őrnagy ezim 's kül. toldalékkal; Schmidl János, Strauch b. 24. sz. sereznél, Sacher János Hoch- és Deutschmeister sereznél, Deusz Mátyás a' varasd-körösi 5. sz. határnok sereznél, Knerle József a' 11ik vadász-osztálytul; és Csekonitz Ferencz a' 3ik várórségi osztálytul, valamennyin őrnagy ezimmet. Hofmann Fridrik nyug. gen. őrnagy fensőbb gen. őrnagy nyugpénzt kapott. Idegen rendeket 's legfelsőbb engedelmet azok viselhetésire nyertek: Roszner József b. altábornagy a' württembergi kir. Fridrik-rendet; és Accurti Mihály báró contre-admiral (gen. őrnagy) a' szardíniai kir. sz. Móríc- és Lázár-rend középkeresztjét.

A N G L I A.

London april. 30. Tegnap, úgy mond egy hirlap, a' kézművesek dolgában gyűlést tartának a' város legjelesb szabómesterei, számarra mintegy 300an, 's mindnyájan megegyeztek, hogy a' dolgozni makacszkodó legények követlésire egy szikrát sem hajlanak. Sok tag igen tüzes beszédet mondott, 's minden phrasis, melly a' határozat czéljára, p. o. hogy a' munkások egyesülete gyalázatos törekvésinek mindenféle módon ellenszegülni kell, kiejteték, hosszú tapsokkal fogadtatott. Legtovább beszélt Reid főmester ur. Tanácsa oda járult, hogy a' mesterek nagy szellemi erővel lépjenek föl a' legények physikai erejök ellen. Egész Anglia szemei rajtunk függenek, úgy mond, (a' szabómestereken)! sőt még kérdés: az ország sorsa nem tőlünk függ-e sokban? Hagyjuk a' legényeket, teljesíteni fenyegetésiket, engedjük őket eltávozni munkájuktól, hiszem, jó idő, midőn ahoz ismét szívesen visszatérnek. Nem tudják ők magok se tökéletesen, mit akarnak, mit csinálnak. Megadjuk követlésiket, akkor kárt teszünk nem csak magunknak mestereknek, hanem az egész polgári társaságra is veszélyt árasztunk; bontakozva lenne minden társasági kapcsolat 's zűrzavar állna elő, millyent elbeszélni nem tudok 's millyent megélnem isten oltalmaz! E' szempontban osztozék már velem több munkáltató araság is, kiknek például épen gyászruhára lett volna szükségök, 's kik a' dol-

gok állásán
készek, m
gények kö
sé tenni. E
tón, hogy
koporsót,
miatt a' ny
kenyérre.
az ollóhős,
ugy hozá,
piaczára k
erős lelkün
kilenced
nem kilenc
hajnok ur
legények
gyáva vitéz
rettemek,
rémülnének
szöktek a'
tanulják a'
dítvány eg

Az alk
zed-indítvá
szólt: „A'
közt megpr
na, nem. Mi
mint Skótz
roly idejéb
egyház fel
lenkezők.
különség v
alsó nemes
Végre, sz
az 1688iki
skott seged
lották meg
tak, melly
tizia jólléte
kedék. Te
Irlandban
vetkezmény
legkedves
visszá a'
olly tervet
ságot igér
kötelezés
zessé. Teg
lát arattok
véres jelen
Irlandban
mikor törté
zetik a' k
zsarlani ki
baság, 's v

gok állását látván, inkább várakozni valának készek, mint rögtön munkáltatás által a' legények követelésöknek teljesítését szükségessé tenni. Egy előkelő ur különösen bizonyossá tón, hogy ő inkább sárga ruhában követi a' koporsót, mintsem fekete öltözete sürgetése miatt a' nyakas legénységnek módot nyujtson kenyérre. Országunk szemei rajtunk, mond az ollóhős, még egyszer mondom, és a' sors ugy hozá, hogy mi álljunk elsők a' veszély piaczára ki; de bizom benne: megmutatjuk erős lelkünk által, mikép mi az emberek nem kilenczed része, mint szokták mondani, hanem kilenczszáz vagyunk egyben. Guthrie tühajnok ur még hozzá tevé, hogy a' szabólegények vezéri mindnyájan olly nyulszívű gyáva vitézek, kik saját árnyékuktól is megrettemek, 's egy testőr katona láttára halálra rémülnének; hogy tovább, már többen meg is szöktek a' városbul, félvén ne hogy ismérni tanulják a' börtönbeli lakást. Valamennyi indítvány egyező akarattal fogadtatott el.

Az alsóházban máj. 6-án az irlandi tized-indítványról folyván a' vita O'Connell így szólt: „A' kormány Irlandban minden eszközt megpróbált, csak azt, melly orvosolhatna, nem. Miért nem bánik Anglia Irlanddal ugy, mint Skótziaival? Skótziaiban a' nép II. Károly idejében minden erejéből harczolt olly egyház felállítására ellen, melly vallásával ellenkezők. Irland és Skótzia közt csak azon különbség volt, hogy akkor a' skótziai fő és alsó nemesség nagy része a' néphez hajlott. Végre, szerencsésjókra a' skótoknak, kiűtött az 1688-iki zendülés, 's a' Whigek, kiknek a' skott segedelemre szükségök volt, azzal vásárlották meg azt, hogy nekik olly egyházat adtak, mellyhez ragaszkodának. E' nap óta Skótzia jóléte népessége idomához képest növekedék. Tegye a' ministerium a' skott próbát Irlandban is meg, 's bizonytal ugyanazon következményt tapasztalja. Örömet áldoznám fel legkedvesb törekvésimre, 's nyugton lépnek vissza a' magányos életbe, ha a' ministerium olly tervet állítana föl, melly Irlandnak igazságot ígérne, megszabadítván ott a' népet azon kötelezés alul, hogy más vallás lelkészeit fizesse. Tegyétek azt, 's meglássátok, mi hálát arattok.“ Ezután rajzoló a' szónok azon véres jeleneteket, mellyek ez utóbb időkben Irlandban az erőszakos tized-csikarások alkalmikor történnek, hol protes ans lelkészek vezetik a' katonaságot katolikus parasztokat zsarlani ki. Ócsárlotta a' nép viseletét, kabaság, 's vétségnek nevezvén illy bánásmód-

ját (olly beszéd, mellyet O'Connell azelőtt mindig kikerült) de mentségül a' törvények hijányit 's az igazgatás visszaélését hozta föl. Emlékeztete, hogy Angliának az irlandi sereg 1,300,000 fontba kerül, mellyre csak a' tized-végrehajtás miatt van szükség. — Anglia 20 millio font st.get áldozott ugy mond, a' nyugotindiai rabszolgák felszabadítására. Tized része is elég lenne annak Irland nyugalma visszaállítására. Javasla azután, hogy $\frac{1}{5}$ öt a' mostani tizedből a' papság áldozzon föl; (mi a' nélkül is megtörténik a' mostani indítványnál fogva, illő lerovás gyanánt a' jövedelem jövendő biztossága végett) más ötöd-részt a' nagy birtokosok engedjenek el; 3ik ötöd-részt a' status; a' többi fenmaradt $\frac{2}{3}$ részt az ország (Irland) fizesse telekadó gyanánt, 's ez megváltható legyen husz évi jövedelem közép-számolata szerint. A' fenálló jusok azonban ne szenvedjenek ez által; minden mostani birtokos élte napjáig tizedét teljesen huzza; jövendőre nézve pedig semmi protest. lelkész se kapjon olly egyházkörben tizedet, hol semmi protestans 's ennélfogva dolga sincsen. Olly egyházkörben azonban, hol a' lakosoknak csak $\frac{1}{4}$ de is protestans, eddigi tizedét vonja. Ez valóban még is szép javaslat! 's kérdi: valljon Angliában a' dissenter községek, mellyek angolokkal kevervék, illyest elfogadnának e? Az ollyan egyházkörökbul, hol semmi protestans lelkész sincs, járó tizedek, közös pénzalappá gyűjtetnének kórházakra 's egyéb jótékony czelokra. Sőt örömet kérdezné: valljon ezen alap egyik részén nem lehetne é apró telkeket vásárlani a' szegény katolikus lelkészek számára? E' megjegyzés nagy mozgást okozott a' házban, mivel köz hiedelemnél fogvást az irlandi lelkészség, és nép semmi segedelmet sem várt eddig a' statustól. Hozzá is tevé O'Connell tüstént, hogy ő ezt megbizás nélkül mondja, 's azon kockára, hogy népszerűtlenné tegye magát. Kész azonban minden tekintetet, sőt saját érzelmeit is föláldozni, ha első 's egyetlen ohajtása, t. i. Irland megbékülése el lesz érve. Örömet elfeled e' czél miatt minden multat, 's első lenne a' ministereket mint Irland békeszerzőjöt üdvözlendő. — Stanley statutoknak erre örvendő örvendő meglepéssel válaszolt; a' beszéd illy hangjáért 's a' keserű szemrehányástól tartózkodásért a' kormány nevében teljes őszinte köszönetet mondott a' szónoknak; ékes beszédei közt ezt legékesb szónoklatúnak állitá, mert az nem csak baráti, hanem ellenségei szívet is meginditá, kik

szelleme magas fényét most még őszintébben isméri el. Azt ügyekezék azután megmutatni, hogy a kormány által javasolt tized-megváltás kedvezőbb, mint az, melyet O'Connell felhoza, mely a telekbirtokosaktól 's a statustól igazságtalant kíván, 's még is $\frac{2}{3}$ részt meghagy, holott mindig arról van szó, hogy a tizedmennység nem annyira, mint a beszéd-mód ingerli az Irlandiakat. Miután még F. Burdett, Althorp, Russel 's Littleton is szólának, az indítvány 2ik felolvasatása 248 > 52 ellen elfogadtatott. — Az alsóházban máj. 8-án Pryme ur a lelkészek parlamentbe választhatlanságát hozá szóba. E' kizáró törvény 1801ben hozatott. Pryme ur megengedé ugyan, hogy a lelkész fontos foglalatossági meg nem engedik a parlamenti politikával foglalkozást, de vannak, úgy mond, olyak is, kik nincsenek alkalmazva még lelkészi hivatalra, vagy pedig azokból visszaléptek immár, 's a kizárás ezeket is érdekli. — Althorp 's egyebek azon megjegyzésre azonban, hogy illyesek csekély számából kevés lenne a tetteges haszon, indítványát Pryme ur visszavonta. Máj. 9-ikén pedig a szegényi törvényt másító indítvány 2dik felolvasatása fogadtatott el 310 > 20 ellen.

Számos kalmárlevélben panaszkodnak Lisabonból, Howard de Walden, 's a többi britt előjáróság ellen Portugáliában, hogy illo, és szabályszerű jelentést nem adnak azon alkalmokról, melyek onnan leveleket vihetnének Angliába. A' Times szinte kikél e' miatt, 's többek közt ezt mondja: „Palmerston lord, ha e' tárgy csekélynek nem látszandik előtte, hogy udvaribb figyelemre indítsa a' finom gentlemant, talán vizsgálatát fogja e' szabályszerűtlenségnek parancsolni. Ama' híres Trimon káplár kételkedik: valljon van e' lelkők a' Négereknek, így Howard de Walden sem látszik egészen meggyőződve, hogy a' kalmároknak is vannak jásaik. Azonban a' külministerium részéről intésre lesz szükség, ha nem lissaboni követünkhöz is, de bizonyosan némelly nemes tisztviselőinkhez, kik szellemeket hihetőleg magasb dolgokkal foglalják el, 's feledni látszanak, hogy Anglia kereskedő ország.

Richmond hg. (főpostamester 's kabinétag) máj. 10-ikén hagyá el Londont Párisba utazandólag. Elindult előtt a' királynál volt. A' Standard szerint utazásának semmi politikai célja; a' hg. azonban élni fog ez alkalommal, ha lehet, a' két ország közt fenforgó posta-szabályozásnak végképi elintéztetésé-

re, 's a' Sun csakugyan ezt mondja utazása egyenes céljának. Kimaradása négy hétig tartand. — Old England tory lapnál fogvást a' ministerek 's O'Connell Dániel közt Francis Burdett közbenjárultára béke- és szövetség-egyezés van alkuban, mely gyorsan halad elő. A' Standard ezt hínni látszik, 's az engesztelődés első gyümölcsének tanujelül azt bizonyítja, hogy az angol egyház jövedelmének egy része a' római katolikus papság tartására fog fordíttatni. — Althorp I. nyilatkoztatása szerint az alsóházban a' meggyilkolt Lander Richard (afrikai híres utazó) özvegye évenként 70 ft. st.get, leánya pedig 50et nyert nyugpénzül. — A' jóniai szigeteki egyesült statusok ujságának mellék lapja apr. 28-áról kir. rendelést közöl, mellynél fogvást ezen statusok mostani parlamentjét az angol király feloszlatja. A' pártfogó fő lordbiztos azután kinevezé azon biztosságot, melyet minden feloszlatás után az alkotmánynál fogva kinevezni kötelessége. —

NÉMETORSZÁG.

Münchenben a' régi német viselet 's köntös keményen meg van tiltva. Máj. 7-ől irt levelek pedig rendkívüli szorgoskodásról szólanak, mellyeknél fogvást a' katonaság 's rendőrség részéről rendszabások tétettek. — Stuttgart máj. 12-ken: Mivel azon hir szárnyal, mint ha Stuttgartban ujdön elfogatások történtenek volna, bizonyossá tehetem, ezen hírek mind alaptalanok, ha csak egy szóval is többet mondanak, miat, hogy az elbocsátott katonák visszahivatnak, 's néhány nap óta számosb őrcsapatok (patrouille) járnak az utcákon, melly rendszabások célját ugyan nem tudhatni, de, mint mondják, más országokban is hasonló történtenek. —

FRANCZIAORSZÁG.

A' király a' min. tanács elnökéhez (Soult-hoz) 20ezer frankot küldé az utóbbi szerencsétlen esetekben megsérült katonák, 's a' megölettek özvegyei és árvái számára. Az orleansi hg. szint e' végre 10,000ret adott. — A' j. des Débats Austria és Sardinia Schweiz-hoz küldött utolsó jegyzékeire azt mondja, hogy ha a' külső kívánatok azon idomban növekszenek, mellyben Schweiz az igaz pauszok okait eltávolítani ügyekszik, kénytelenek leszünk (t. i. Franciaország) külső politikai viszonyban más kormányokhoz csatlakozni, 's mindenki tudja, mennyi részök van e' viszonyoknak az europai béke-fentartásra. — Soha, ugymond az allg. Z. egyik párisi le-

velezője, a' nyilvános oktatás Franciaországban alantabb fokon nem állott mint a' császári korban, midőn egyedül a' matematikai 's physikai tanulmányokra vala gond. Ha Guizot minden erejét össze nem szedi, hogy szándékát a' nyilvános oktatásra nézve létesítse, a' kamara szunyáta érzelme előtt magas törekvéseiben megbukik. Azonban a' nap nagy története most La Memais (abbé) ur könyve: „Paroles d' un croyant“ (egy hívő szavai). Ez talán a' legékesb tollú munka francia nyelven, de ugyszólván átlátszó visio, jámbor 's radical. Oly férfi munkája, ki különböző körületekhez képest, 's különböző korszakokban VII. Gergely és III. Inceze pápa, Luther, vagy Carlstadt, Cromwell vagy Mohammed lehetett volna. A' kormány azon szorongató módja, melyet a' helyhatósági rendszerre kiterjeszte, köz kedvetlenséget okozott. Sok által nem látja, miért írtózik nemzeti kormány 's nép akarata által lett király 32 millió lakosnyi országban a' választók számát legalább 100,000rel megszaportani. Ily csekély újításokkal a' republicanusokat ugyan nem nyerné meg, de a' polgárok segedelmét a' veszélyben közösebbé tenné, 's nem volna szükséges, republica elleni küzdése alkalmakor a' nemzeti őrségeket, a' közrend ezen őr elemeit, feloszlatni, mint Lyonban, 's 'iz más városban; vagy a' helyhatósági tanácsokat, miat most kezdik. E' szempontnak ugyan a' kabinetben is vannak védői; de Soult 's Persil, egyik a' kardhoz nyulva, másik a' törvénykezést dicsérve, szoros szigorúságot ajánlanak, 's Thiers ur kevés meggondolás után részökre hajlik. De gondolja meg Thiers, hogy a' kormány, ha saját elvével visszaél, tönkre juthat. Azonban e' szigorúság inkább szóban, mint tettben áll még is.

A' marseillei nemzeti őrség azon osztálya, melly a' julius-revolutio első hírére bizonyos Ségur alatt azonnal összeállott, republicanismus gyanu miatt feloszlatott. Szinte Marseilleben a' király névnapján fegyveres katonacsoportok vonultak az utcákon végig kiáltozva: „Éljen a' király! Le a' republicanusokkal! Le Lafayettetel! Le a' polgárokkal.“ Néhány apró koczódás kivételével a' csönd ismét helyre állott. — Nem csak Marrast bocsáttatott szoros fogságából ki, hanem a' Tribune bureaujiról 's Mie ur sajtóiról is levétegett a' zárpecsét. Mint hiszik a' Tribune jövő hónap elején ismét meg fog jelenni. A' lyoni Précurseur ügyvivője Roussillac Amadé (Párisban) a'

főügyvéd kértére a' pair-törvényszéknél elfogatót, a' nélkül, hogy más okát adnák, azon egyetlenen kívül, hogy az ellene tett vádaktól tisztítkozzék ki. A' Précurseur igen kikelte' rendszabás ellen, minthogy még a' lyoni hatóságok sem fogták volna merni ártatlan emberre tenni kezöket. — Bizonyos számú ötvös 's ékmüves (bijoutier) a' rendőrtiszttséghez folyamodott, hogy az egyesületi törvény kivánatánál fogva, kölcsönös segedelmezési egyesületre fölhatalmazást nyerjen, mellynek határozati szerint minden illy felekezettü vagy bordájú munkás, a' köszörüs nőket is oda tudván, hónaponként két frank fizetésnél fogva, ha 14 napnál tovább munka nélkül maradnának, hetenként 6 frankot, betegség alatt pedig naponként 1 frankot 's 50 centimet kapjanak. A' rendtiszta a' fölhatalmazást megtagadá, mert munkás nők részvéte illy egyesületekben erkölcsi tekintetből káros, 's illyes intézetek általjában csak a' lomhaságot mozdítanak elő.

A' követházban maj. Skán a' nyilvános oktatás költségei vitája közben Bellaigue ur ócsárlá a' mostani oktatási rendszert, annak tulajdonitván az ifjuság bokros tévedéseit többnyire. Meggyőződve, hogy a' mostani minis-ter (Guizot) magas tulajdonságinál fogvást egyetem-újításra termett, nem csudálkozhatik eléggé annak megfoghatatlan lassuságán. Ő úgy mond a' közép-oktatásról (Secundär-Unterricht) törvényt ígért, de hát hol maradt az mindeddig? Vagy talán úgy tesz munkájival a' minister is, mint a' költők, Horacz elve szerint: Nonumque prematur in annum? — Saját nézetét pedig az ifjuság oktatásáról röviden e' szókba foglalá: „Valamivel kevesbet diákul, valamivel kevesbet görögül, valamivel több vallást, valamivel több erkölcsiséget, 's valamivel több tudományt.“ Lamartiné a' nyilvános oktatást politikai fontossága szempontjából fogta föl. Ha olly országban, hol egy revolutio a' másik után trónokat dönt; ha illy országban a' kormány e' változásra nem tekint, ha milliókat pazarol el uj és régi emlékekre; ellenben 45 ezer község elemi oktatására csak 450,000 frankot adott; azon meggyőződésnek kell önkényleg feltolakodnia, hogy a' revolutiók pályaköre még nincs bevégezve. E' veszély ellen pedig csak az oktatási rendszer-módosításban 's a' föltétlen tanításszabadságban hisz lelhetni segédet. Többire nézve megdicsérte Guizot eddigi törekvésit, elismérte pillanatát a' jövendőbe, és serénységgel vigasztalta magát a' kormány késkedése 's

lassudalma miatt. Végzetül törvényjavaslatot kívánt az érintett tárgyról benyújtani minél előbb. Guizot válaszbeszédét adtuk már röviden. — A' követházban máj. 12ikén Garnier Pagès élénk előadást tartott, mellyből szűk helyünk miatt köv. helyeket közlünk: „Mióta ministertől állíttatni hallám, hogy e' szószék-ről harsant le a' felszólítás polgárháborúra, kötelességül néztem e' szószéken becsületből jelenni meg. Se a' sajtóban, se az itt tartott beszédekben nem történt felhívás polgárháborúra, a' nyugtalanságok okait mélyebben kell keresni az országban. Midőn 1830ban a' nemzeti őrség zászlójára e' szótát: „Rend, Szabadság“ irták, elfelejtettek, vagy inkább kitörlöttek egy szót, mellytől félnek, e' szót: „Egyenlőség.“ Rend és szabadság egyenlőségre vihettek ugyan, de a' szabadságnak teljesnek kell vala lennie, a' megígért intézvényeket meg kelle vala adni, amaz intézvényeket, mellyeket republicanusoknak neveztek. E' szótól nem fogok irtózni. Mi lett az 1830iki ígéretek-ből? A' charta intézvényeket hirtelt, 's 4 év nem volt elég azok való-sítására? Nem csak politikai, hanem anyagi (materialis) javításokra is vala szükség. Ezen, a' szegény osztályoknak ígért, javítások létesítésén serényen fogunk ügyekezni, 's ha mások ígéréteikről megfeledeztek, nem mi a' miéinkről. 'S valljon mit nyertünk eddig? Énsemmiről sem tudok. Valahányszor a' kormány félelemben volt, jónak tartá ígéréteit megújítani. Így a' lyoni történetek a' Moniteurben több szeletnyi ígéretet adnak. Olvas-suk bár valamennyi trón-beszédet, 's a' kamara valamennyi felírását, látni fogjuk: egy részről mindig ígérték a' szabadságot kiterjeszteni, más részről a' rendet meg nem zavarni. Ígéretek, mellyeket nehéz teljesíteni, ha a' szabadsági ígéretek meg nem tartatnak. (Lárma a' centrumban). Uraim! kérem teljes figyelmöket, szinte kivételi esetben vagyok Batout ur: Az ur követ, mint mi; egyéb viszonyban nem ismerjük. Garnier Pagès ur: Én olly véleményekhez szítok, mellyek nem a' többségé, de mellyek a' kamara teljes figyelmét megérdemlik. (Szóljon az ur). (Folytatását máskor).

A' követházban máj. 14ikén a' lefegyverzési indítvány, t. i. tilos fegyverrel bírás, halmaz-torlasztási (barricade) részvét 's a' t. vétetett vita alá, 's a' törvényjavaslat 15ikén a' biztosság által javasolt módosításokkal 230 > 83 ellen elfogadtatott. — Párisban ugyan minden csöndes, de Lyonban a' forrás

még folyvást buzong, 's az alsó nép olly annyira el van keseredve, hogy a' katonaság fegyver nélkül ki sem mer lépni szállásáról.

R U S S Z I A.

A' nordische Biene illy adatokat közöl a' czári trónörökös eskütétele ünnepéről: „E' nap (april. 22ike, szerintünk máj. 4ike) ugy mond az orosz birodalom évkönyveiben szent marad. E' napon vezeté Ő Főlsége a' trónörököst, törvényes nagy koruságát elérte után, miut czár 's atya, hogy előbb mint az orosz trón örököse, azután pedig mint katonája eskujét tegye le. Mind a' két eskü Ő Főlsége téli lakán történt. Délutáni 1 $\frac{1}{2}$ órakor az ország díszjelei az udv. egyházba vitetvén egy asztalra tétettek balra azon állástól, mellyen a' kereszt 's evangelium nyugodtak. Megtelvén az egyház az udvarhoz szabad bejáratu személyekkel, két óra után Ő FF. a' czár, czárné 's a' trónörökös, és a' czári ház egyéb tagjai léptek be. Letelepültök után egy különösen e' végre készült imádság tartaték. Azután kéznél fogván a' czár a' trónörököst azon álláshöz vezeté, mellyen az evangelium volt a' keresztel együtt. — Ő czári fensége olvasá 's aláírta ennek következő tartalmát: „A' mindenható isten nevében szent evangeliuma előtt esküszöm 's ígérem, hogy legkegyelmeseb atyám 's uramnak híven 's becsülettel fogok szolgálni, 's mindenben engedelmeskedni, eltem kimélése nélkül utolsó csepp véremig, 's minden Ő Főlsége autokratorságához, erejéhez 's hatalmához tartozó, a' törvények által meghatározott, vagy határozandó jogait 's privilegiumit, ismérem, eröm, 's teletségim szerint védeni fogom; 's mindent előmozdítok, mi az ország javára czélozhat; esküszöm, hogy a' trónöröklés 's az ország-ló-házi intézvények iránt minden rendelést híven megtartok; miről Isten előtt utolsó ítéletkor felelni fogok. — Uram! atyák istene, királyok királya! taníts, világíts, vezess e' nagy szolgálatban, mellybe készülök, ki-érjen, széked mellett ülő magas bölcseséged; küldd ezt szent egedből alá, hogy megfoghassam, mi talál tetszést szemeid előtt, 's mi igaz és jog, parancsod szerint. Kezeidbe ajánlom szívemet. Amen!“ Mondják, eleinte erős hangon olvasa, de midőn a' királyok királyára juta, szózata re zketni kezd, mig a' megindulás zokogás közt fojtá el szavait. Az esküformát aláírta után megölelte őt a' czár 's a' czárnéhoz vezeté. A' hg. meg akará azt ölelni, de a' czár megelőzte

öt, 's az anyát fiastul karjai közé zárta. A' nézők megindulva távoztak el.

SPANYOLORSZÁG.

Gen. Rodil Guarda főszállásáról (Portugálban) a' spanyol kormányhoz intézett legújabb tudósításában jelenti ujjlag több városnak d. Maria részére nyilatkozását, mellyek közül Cubillas, Cotorico 's más helyek által segedelem-küldésre szólíttatván föl, két osztályt gen. Carondelet, 's más kettőt gen. San-Juanena vezérlete alatt nyomban hozzájok is küldé. Későbbi, máj. 7iki levelek után a' Messenger gen. Rodil főszállásaul Goubeát mondja, 's a' spanyol had számát Portugálban 6 ezerre teszi, kik Carondelet, San-Juanena 's Latre generálok vezérlete alatt állanak. Egyébiránt állítása szerint a' portugáli nép e' sergeket, ámbár összeköttetésük a' pedrói seregekkel 's viszonyaik a' const. hatóságokkal igen szorosak, nem a' legszivesben látja, 's állásuk Portugálban nagyon hasonlít ahoz, mellyet Napoleon seregei 1808ban Spanyolországban tapasztaltak, melly körülmény beavatkozási munkálatokat természetesen igen akadályozza. A' spanyol hírlapok e' közben már előre kimondják a' sorsot, melly d. Carlóst, elfogatása esetén, érendené. Szerintük a' praetendenst a' nélkül, hogy valami diplomatiái tanakodásra szükség volna, egyenesen a' philippiini szigetekre kell hurczoltatni, csakhogy meunélelőbb távoztassék keblükből el a' lázadás embere. — Három új hírlap fog ismét Spanyolországban keletkezni, de mivel mint keletkeztek, meg is bukni, a' miniszterek tetszése szerint. — A' kis királyné Izabella beteges, de nem súlyosan. Máj. 5ikén hirül adja a' madriti újság, hogy Algierből, az ott idegen ezred név alatt francia szolgálatban volt spanyol osztálybeliek közül 455en, Victoire francia fregáton Oránbul Chartagenába érkeztek; a' legénység saját kívánsága szerint Valenciába küldetik a' rendes seregek sorait erősítendőleg, a' tiszték pedig szét osztatnak megtartva hivatalukat, mellyet a' francziáknál viseltenek. Kir. decretumnál fogva minden katonának egy esztendő engedték el szegődött szolgálat-idejéből. Többi rendelkezés közt egy, a' Carlóshoz pártolt papok ellen szól: 12 kánonokra a' burgosi érsekmegeyéből, számüzetés mondatik 's világi jószágaiuknak elfoglaltatása, azonkívül, hogy helyükbe tüstént új választatás rendeltetik. A' útkos egyesületek ellen is jött ki rendelés, mellynél fogvást azok eddigi tagjainak teljes

bocsánat hirdettetik, az ezután leendőkre pedig 2—3 esztendő s fogság, melly ha elég nem lenne a' tetteit megtéríteni, illy megrögzötet a' kormány deportatióra itélhet. Quesada gen. beküldé hivatalos jelentését 23ikán Zumalacarreguy seregeivel történt ütközete fölől. A' veszteség nem olly nagy mint eleinte hire volt; névszerint Quesada nem veszté pogyászát sem álguyit 's nem is futott meg, hanem, mint megvallja, vesztesége még is 150 főre megy. Az ő hada száma 2000 volt, ellenjeé két annyi. A' ministerek igen orrolják e' veszteséget 's azt egyedül Quesada birtenkedésinek tulajdonítják. Van szó, hogy helyébe a' tartományba más paráncsnok választatnék, meggondolóbb 's több hadi ismérettel bíró. A' közönség gen. Minát ohajtáná. Quesada nyers katona 's csupa vakmerőség, de hadi tudománya semmi, katonai despotizmussal 's baromi kényszerítéssel akar igazni ott is, hol szelid intés vagy emberséges föl-szólítás képes lenne mindent jóvá tenni. Mostani viselete mellett kettős számban növeszti a' lázadást, 's Navarrát, melly kormánya alatt áll, 20,000 rendes katona sem képes nyugalomra birni.

A M E R I K A.

A' Times szerint úgy tetszik, mintha a' kereskedés zavarja Éjszakamerikában még nem csak bevégezve nem volna, de még krisise fő fokán sem állana. A' bukások még mindenaposak. A' nemzeti vállalkozások, p. o. vasutak, csatornák 's a' t. parlagon veszteglenek, minthogy rájok pénzt nem kaphatni. Jackson gen. folyvásti vonakodása az egyesült státusok bankja privilegiumit megújítani, ha kedvezést szül is néhány magányos banktulajdonos, vagy tulságos demokrata előtt, de a' nemzetnek kereskedést 's földművelést nagyban üző része előtt csak gyűlölséget. Ez tör ki nagy hévvel nyilvános gyűlésekben, congressusban, a' sajtóban, szóval mindenütt. A' legszelidebb nevek, mellyeket az elnökre ruháznak „zsarnok, bitorló, hazaellenség“ 's hasonlók, mellyeket csak Miguelre, vagy ez előtt az algieri deyre szoktunk aggatni. Kérdésesen kívül van, hogy Amerikában 10 év óta nem volt illy pénzzavar, bár a' mult év szeptemberéig legkisebb jelenség sem mutatkozott ez iránt 's nem tudhatni, mi vége lesz. Legközelebb oka azonban kétség kívül a' végrehajtó hatalom szükségtelen beavatkozása volt, a' törvényhozóság akarátja ellen, e' nagy intézetbe, melly 19 év óta az egyesület pénzforgásának szabályszerűsége 's biztosságot

nyújtott. A' privátbankok rendszere Amerikában roszt és bizonytalan. A' bank számos, 's mivel keveset veszhetnek, váltólapjaik (Wechselschein) kiadásiban vakmerők. Az egyesült státusok 300 — 400 bankja közül egyiknek sincs kész pénzbecs alapja, mellyre papiros kötelezvényinek csak tizedét építhetné. A' közös bank, melly valamennyihez tartozó species felét maga bírja, volt vállalkozásaik egyetlen gátja eddig, 's egyetlen gyógyszerük fogyatkozásaiknak. De mióta ez intézet sorsát Jackson parancsa eldönté, néhány státusban szükségesnek vélték a' nyilvános hitelt fölsegíteni. Így Ujyork státushitelt szavazott a' keblebeli bankok számára 6,000,000 dollárig, az az: e' bankokat fölhatalmazá, hogy annyival több bankjegyet (Banknoten) osszanak ki, mint eddig, holott épen abban volt a' veszély, hogy sok jegyet bocsátának forgásba. Más részről meg „az Unio-biztosság tudósításából“ azt vesszük ki, hogy Ujyork legjelesb kalmárjai, és státusférfiai az országra nézve más menekvést nem látnak, mintha a' státusdepositumok visszaadatnak, 's az intézet eddigi privilegiumi habár módosítva is, fenmaradnak. Ujyorkban magában 19 forgóbank (girobank) van, papirosaik 15,500,000 dollár, pénztáraik minden kész pénze pedig csak 1,630,000 dollárnyi, 's ennyivel kénytelen illy zavaros időben a' közönség követeléseit kielégíteni! Épen ez a' baj. Egy ujyorki levél ugyan e' tárgyról azt állítja, hogy az egész zavart csak a' praesidens önkényes rendszabásának tulajdoníthatni, noha baráti mindenképen el akarják hitetni őt, hogy e' zavart a' bank szántsándékkal okozta. Midőn két év előtt Jackson gen. biztosságot kiyánt neveztetni, melly megvizsgálja: szükséges lesz é a' nemzeti bank privilegiumit megújítani? a' megválasztott biztosság e' kérdést a' general várakozása ellen igenlé. Erre mind a' tanács, mind a' képviselőház a' privilegium megújítását határozta. Jackson azonban az alkotmánynál fogva őt illető vető-val e' megújításnak ellenszegült. Mire a' bank, hogy a' privilegium megszűnésekor kész pénzzel fizethessen, fizetéseit felfüggeszté, ámbár azokat tehette volna. A' nemzeti banknak eddig az egyesült státusokban azon nagy haszna volt,

hogy a' bizodalmat helyre állította 's a' pénzforgásba rendet hozott annyira, hogy e' bankjegyei az egyesült birodalom legszélsőbb pontjain is al pari keltek, holott az egyes bankok jegyei száztól 10 — sőt 15tel is alább forgottak. Abból, hogy a' képviselőházban a' státusdepositumoknak a' bankba vissza nem tétele határozatott el, még nem következik, mintha ez által egyszersmind azoknak kivétele is jóvá hagyatnék; sőt azt akarja a' levélíró e' végzésből kisütni, hogy a' képviselőház sem hagyja az elnök rendszabását helyben, ámbár a' dolgok mostani állásában semmikép sem tartja tanácsosnak, a' státuspénzek visszaadatását. A' levelező azon reménnyel zárá tudósítását, hogy a' két ház összekocczantánál fogvást ez ügy hozsura nem nyulhatik, sőt azt hiszi, hogy szükségkép azon vége lesz, mellynek lennie kell, t. i. hogy új nemzeti bank állittatik föl, melly, bármi nevet viseljen, lényegében épen az leend, mi a' régi volt. — Ujyorki levelek april. 15eig megvalósítják azon zavargásokat, mellyek a' mayor-választáskor e' városban történtek, 's igazolják azt is, hogy a' bank emberei a' fegyvertárba rohanván föl-fegyverkezének. Azonban a' csönd csak hamar helyre állott, 's a' kereskedés ujra lábra kapott 's a' pénzkelet megjavult 's a' t. — A' Caraccasban összegyűlt congressus jan. 24én következő végzést tön, melly febr. 18kán a' végrehajtó hatalom helybenhagyását is megnyeré. „Megfontolván, hogy az alkotmány 218ik cikkje minden nemzetbeli idegent meghí a' venezuelai respublicába meglepülésre, megfontolván, hogy a' vallás a' polgári szabadság lényeges (essentialis) része, melly minden venezuelainak, 's a' respublicában meghonosultnak biztosítva van; — Egyetlen cikkely: A' vallás-gyakorlás szabadsága Venezuela respublicában nincs megtiltva. — E' végzésnél fogva Colerigde püspök Barbadoesből Caraccasba is jött azonnal a' prot. egyházat fölzentelni. Bogotai hírlapok említik, hogy Columbiában jan. 20. 's 21kén iszonyu földingás volt, melly 2 napig tartott. Pasto város Ujgranadában majd egészen összeomlott. Egyházak, klastromok, és sok ház összerogyott, 's ezernyi lakost temete düledéki alá.

A' gabona pesti piaczi ára máj. 27ikén 1834:

	első oszt.	legjobb köz.	legkisebb köz.	legjobb köz.	legkisebb köz.
Tisztabuzza	113 $\frac{1}{2}$	100	93 $\frac{1}{2}$	Zab	46 $\frac{1}{2}$ 45 $\frac{1}{2}$ 42 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	80	76 $\frac{1}{2}$	73 $\frac{1}{2}$	Köles	— — —
Rozs	63 $\frac{1}{2}$	60	56 $\frac{1}{2}$	Köleskása	— — —
Arpa	58 $\frac{1}{2}$	56	53 $\frac{1}{2}$	Kukoricza	58 $\frac{1}{2}$ 57 $\frac{1}{2}$ 56

Pénzkelet:

Bécs május 24kén közepár pengő pénzben			
Status 5 pC. kötel.	99 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	58 $\frac{1}{2}$
„ 4 pC.	91	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	58 $\frac{1}{2}$
„ 1820 ¹ köles.	204	Bankrészvény	1284 $\frac{1}{2}$
„ 1821 ¹ „	137 $\frac{1}{2}$	Cs. arany pCt. agio	2 $\frac{1}{2}$

Szerkeszteti Helmeccy. Nyomatja Landerer.